

*Kadın anlatı mekânları: evi yapmak*¹ başlıklı devam etmekte olan araştırma, yerli kadınların kendiliğinden organize olan mekânlarına, özellikle de mutfak/pişirme alanlarına ve hepsini birbirine bağlayan coğrafyalara odaklanıyor. Araştırmacı, müşterekler, yaratıcı eylemler, gündelik yaşam anlatıları ve eko-feminizm üzerine teorik temellendirmeler ve eleştirel düşünmenin yanı sıra, arşivde “eksik olanı”, Herkes için Mimarlık ile birlikte, alanda yürüttüğü çalışmalar aracılığıyla yakalamaya çalışıyor.

1 BU ARAŞTIRMA, ARAŞTIRMACININ
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARİ TASARIM BÖLÜMÜ'NDE
YÜRÜTTÜĞÜ DOKTORA ÇALIŞMASINA
DAYANMAKTADIR.

[illegible]

[Ana sayfa](#) [Hakkında](#) [Çalışmalar](#) [Etkinlikler](#) [Destekçiler](#) [Blog](#) [İletişim](#) **EN**

Kimdir ?

Herkes İçin Mimarlık Derneği (HİM), (2011, İstanbul); farklı uğraşlardan gönüllü öğrencilerin ve profesyonellerin bir araya gelerek ülke ve dünya genelinde karşılaşılan sosyal sorunları yaratıcı yollarla gündeme getirebildikleri, bu sorunlar hakkında farkındalığı arttırmak ve mimarlık ve tasarım alanlarında çözüm yolları üretmek üzere hareket geçebildikleri bir platformdur.

Kentsel ve kırsal alanlarda, projelerin tasarım, planlama ve inşaat süreçlerinde eksikliği hissedilen katılımcı mekanizmaları teşvik ederek toplum yararına ve toplumla birlikte çalışan bir mimarlık ortamı oluşmasına katkı sağlamak istemektedir.

Hedefleri nelerdir ?

- Toplum yaralarını gözeten bir mimarlık için örnekler ortaya koymak,
- Mimarlık üretiminde alternatifleri tartışmaya açmak ve üretmek,
- Mimarlık aktörlerinin sosyal sorunların çözümünde inisiyatif almasını teşvik etmek,
- Çalışılan coğrafyalarda var olan mimari ve sosyal potansiyelleri, günümüz ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde değerlendirmek.

HERKES İÇİN MİMARLIK WEB SİTESİNDEN [HTTPS://HERKESICINMIMARLIK.ORG/](https://herkesicinmimarlik.org/)

[illegible]

Kadınların dayanışma mekânları yemekle, yemek pişirmede kullanılan malzemelerle, bakım verici olarak mutfak mekânlarıyla başlar. Bu projede dirençlilik, kırılganlıkların ve yerli kadın yaratıcılığıyla ortaya çıkan kendiliğinden düzenlenen mekânların gücü olarak tanımlanıyor. Proje şu soruların cevaplarını arıyor: **Sosyo-politik alanlar nasıl şekilleniyor; yerli kadınların kırılganlığı dirençlilik için nasıl hayati bir güç hâline geliyor? Tasarım ve tasarım metodolojileri bu tür dirençlilik alanlarında nasıl bir rol oynuyor?** Araştırmacı, *Dirençliliği Tasarlamak* programı kapsamında, ev içi emeğe ışık tutmanın alternatif senaryolarını inceliyor.

Müşterekler

Çoğunlukla, siyaset ve mimarinin kesişim noktasındaki çalışmalar, mevcut işleyişi/sistemleri gözden geçirmek

için Foucaultcu güç ve biyopolitika kavramlarını tartışır. Bu çalışmaların odağında mimarlık pratiği ve mimar karakterler yer alır. Bu duruma karşı, müşterekler kavramı, kendi kendine inşa edilen öznellikler üzerinden, özerkliğe dayalı kolektif üretim deneyimleri olarak da tartışılabilir. Bu, bir ortak zenginlik dünyası kurmak için nasıl organize olacağımızı bulmamız açısından önemli bir yol olabilir.

Bugüne dek incelenen alanların, ilişkilerin ve figürlerin, Anna Tsing’in *Yamalı Antroposen*’i (2019) gibi yeni kavramsal araçlarla bir kez daha ön plana çıkması gerekiyor. Hegemonik ilişkiler yerine yerel/kırsal alanlara, gündelik yaşamın ritmine (ev) ve yerli topluluklara (kadınlar) odaklanmak, sosyal adalet için yeni araçlar sağlayacaktır. Mimarlık çalışmaları, yerel ve ilkel gibi tanımların önyargılarından nasıl sıyrılacağını, bireysellikleri başka türlü nasıl tartışacağını netleştirebilir. Yamalı / karışık “insanlar arasındaki kesişimsel eşitsizliklerin” (Tsing, Mathews & Bubandt, 2019) kavramsal olarak canlanması, mimarlık disiplininin diğer disiplinlerle birlikte yeni metodolojik araçlar geliştirmesi gerektiğini göstermektedir.

Anlatılar

Başkalarına kapılarını açan ve “bir şeylerle” ilgilenirken ekolojik bir duruş benimsemeyi seçen kadınların bireysel anlatıları, kadın bakım emeğinin nasıl müşterek bir servet olarak kabul edilebileceğini anlamamıza yardımcı olur. Bir yaşam biçimi olarak, şeyleri ve eylemleri ilişkilendirmenin bir yolu olarak müşterekler. Bireylerin gündelik yaşantılarının anlaşılması, toplumda içkin bulunan dekolonyal eylemlerin de açığa çıkmasına yardımcı olur. Bu araştırmanın amaçlarından biri de, yeterince temsil edilemeyen toplulukların anlatılarına, arşivlerde daha fazla yer açmak. Kuşaktan kuşağa aktarılmış ve geleneksel olarak “ev”in etrafında şekillenmiş bir kültürel birikim söz konusu. Mekânlarda biriken belleğin izleri sürülebilirse, toplumsal ve yaşantının müşterek hissiyatına ilişkin birçok okuma için bilgi edinilebilir.

Bölgesel anlatıları keşfetmek, bu eleştirel uygulama için de bir zemin sağlar. Araştırmacının, *Herkes İçin Mimarlık* Kolektifi ile birlikte yıllardır sürdürmekte olduğu

müşterekler üzerine pratikleri, her yaştan ve kökenden insanla, katılımcı yöntemlerle yapılan röportajları içeriyor. Zaman içinde, projenin ihtiyaçları haricinde dinlenmiş hikâyeler, bir şekilde kolektif belleğin dışında bir yerde, bireysel hafızada saklı kalıyor. Örneğin, bir kömür madeni, termik santral ve otoban arasında sıkışıp kalmış Yırca Köyü'nün kadınlarının itaatsizlik öyküsü. Tüm topraklarını yitirmiş bir köy, insanlık dışı koşullarda çalışmaya mecbur bırakılmış köylüler. Ama aynı zamanda kadınlarının 100 yıllık zeytin ağaçlarının kesilmesini önlemek ve alternatif bir kolektif ekonomi yaratmak için ayaklandığı bir köy. İşte böyle örnekler, başkalarının hikâyelerini biriktirmenin önemini kavramamızı sağlıyor. Amaç, bir bireyin anlatısının önemiyle, şeyleri birbiriyle ilişkilendirme yöntemi olarak müştereklerin tanımını genişletmek arasında bir yer olarak tanımlanabilir.

HİM'DEN SEÇİLMİŞ PROJELER

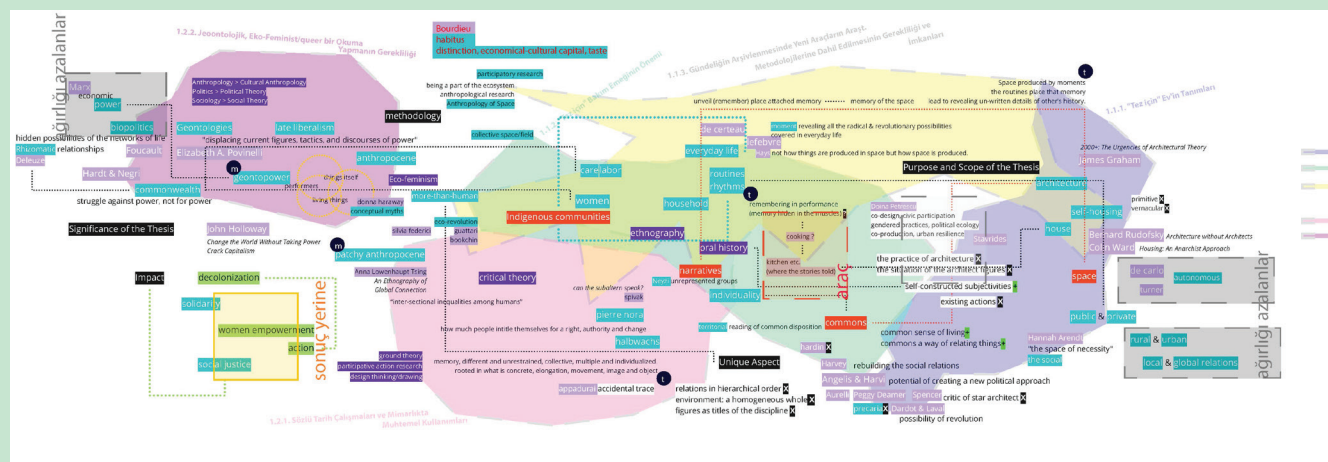
Devam eden projenin amacı

Dekolonizasyon yaklaşımları, *ilgi* ve *dayanışma*, ev içi emek, kırsal alanlardaki sömürge süreçleri ve kadınların hayatta kalma ekonomisi gibi örneklerle kesiştirir yolumuzu. Bir evde yaşanan *canlı* ve *cansız* ilişkileri içeren döngünün bir parçası olan bölgesel anlatıların ortaya çıkarılması, kadınların bireyselliğini açarak, farklı bir müşterekler anlayışını tetikleyebilir.

Proje, *emek* ve gündelik rutinler aracılığıyla, kadın anlatıları ile mekân arasındaki ilişkiyi okuyabilmeyi amaçlıyor. Sadece kadının, eviyle mütemadiyen değişen ilişkisini incelemekle kalmayacak, bunun yerine ortak eğilimin bölgesel bir okumasını ortaya çıkaracak. İzi sürülecek sorular şunlar:

Yerli kadınların bakım emeği, mekânları kolektif olarak nasıl şekillendiriyor ve mimariyi nasıl yeniden biçimlendiriyor/anlatıyor?

Bakım emeğiyle ortaya çıkan, kadınların yerli mekânlarının yeniden üretimine ilişkin özgün örüntüler ve oluşumlar nelerdir ve bunlar, “toplumsal alanı” nasıl etkiler?

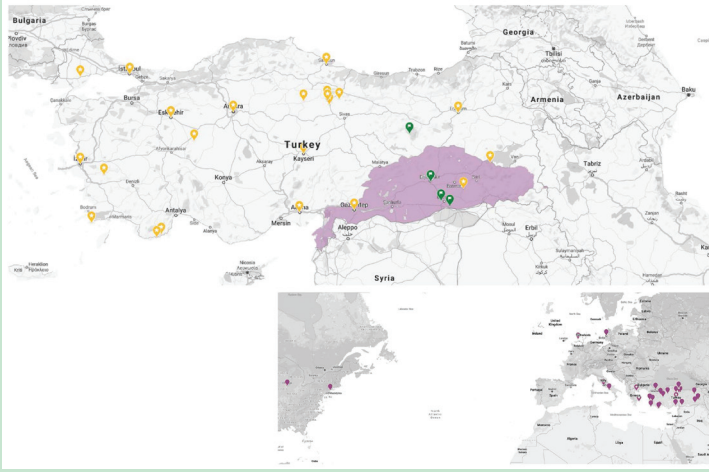
[illegible]

DEVAM EDEN ARAŞTIRMANIN YAKLAŞIM HARİTASI REF: MERVE GÜL ÖZOKCU

[illegible]

Araştırma metodolojisi için olası senaryolar

Eleştirel çizim araştırmasının bir parçası olarak, mimarlık araçlarını, fotoğrafları, videoları ve ses kayıtlarını kullanan, karma bir medyum/ilişkilenmeyi benimseyen bir araştırma metodolojisi; Anadolu'nun belirli yerlerinde yapılan saha araştırmaları, evin etrafındaki yaşamı arşivlemenin yollarını genişletmeye başlıyor. Bunlar, kendi yaşamımıza dek izleyebileceğimiz, bakım emeğine dayanan, yerli gündelik yaşam anlatılarıdır.

ANLATILARIN COĞRAFYALARI, HİM'DEN SEÇME PROJELER & ARAZI KOLEKTİFİ, REF: MERVE GÜL ÖZOKCU

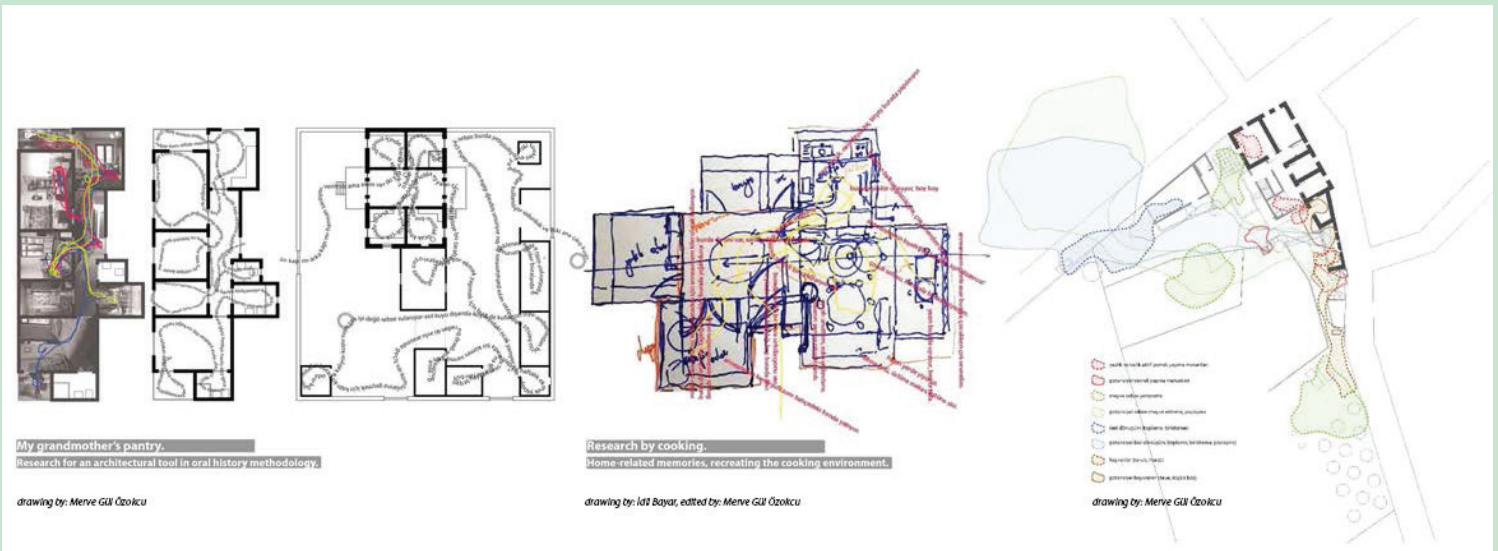
TURGUTREİS İLE BİRLİKTE REF: MERVE GÜL ÖZOKCU

111

111

1. Senaryo: Mimari araçlar, antropoloji ve sözlü anlatı derleme yöntemleri çerçevesinde nasıl kullanılabilir? Plan çizimi, anıları canlandırmaya ve kaydetmeye nasıl yardımcı olabilir?

Bu, mekânın hafızasını canlandırmaya çalışan metodolojik aracı arama sürecidir. Evin içindeki yaşam, ona ait tüm ilişkiler ve öğelerle birlikte, yapısökümcü bir yaklaşımla kayıt altına alınmaktadır.

[illegible]

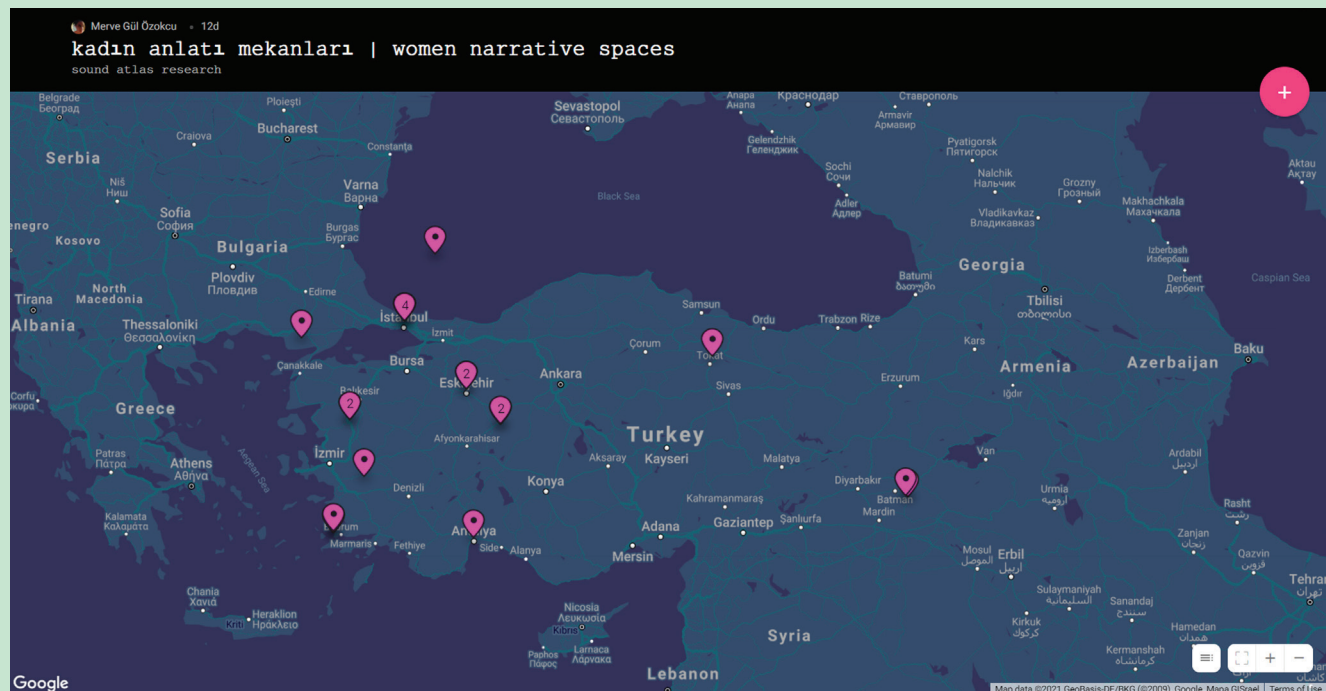
BELLEK VE MEKÂN ARASINDAKİ İLİŞKİYİ ANLAMAK İÇİN, MİMARİ ARAÇLARI ARAÇSALLAŞTIRMAK REF: MERVE GÜL ÖZOKCU

2. Senaryo: Görüntü ve ses kayıtları, gündelik hayatın malzemelerini bir arşiv yapısıyla ilişkilendirmek için nasıl işlenebilir?

[illegible]

Ses kolajı ref: Merve Gül Özokcu
<https://openstudiosautumn2021.iaspis.se/>
 Video kolajı ref: Merve Gül Özokcu
<https://openstudiosautumn2021.iaspis.se/>

3. Senaryo: Bir arşiv, nasıl açık kaynak hâline getirilir? Bir araştırmacının işlenmemiş verileri, başkalarının erişimine nasıl sunulabilir?

[illegible]

RÖPORTAJLARDAN SES PARÇALARININ COĞRAFYA İLE İLİŞKİLENMESİ. BU VERİLER, BAKIM EMEĞİ, MÜŞTEREK, GÜNLÜK RUTİNLER, DESTEKLEYİCİ BİLGİ, V.B. GİBİ ANAHTAR KELİMELERLE ETİKETLENMİŞTİR. REF: MERVE GÜL ÖZOKCU

[illegible]

* MERVE GÜL ÖZOKCU BİR MİMAR, ARAŞTIRMACI VE AKTİVİST. YÜRÜTTÜĞÜ ARAŞTIRMALAR, MÜŞTEREKLER, YARATICI EYLEMLER, GÜNDELİK HİKÂYELER VE YERLİ EKO-FEMİNİST PRATİKLERE ODAKLANIYOR. HERKES İÇİN MİMARLIK DERNEĞİ'NİN YÖNETİM KURULUNDA BAŞKAN YARDIMCISI. ARAZİ KOLEKTİFİ'NİN (2016, MARDİN) ÜYESİ. ÖZOKCU HÂLEN IASPIS STÜDYO'NUN VE İSTANBUL TASARIM BİENALİ TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN *DİRENÇLİLİĞİ TASARLAMAK* PROGRAMLARININ BURLARINDAN YARARLANARAK ÇALIŞMALARINI SÜRDÜRÜYÖR.

PELİN TAN'A (ARAZİ COLLECTIVE), SİDİKA ASLIHAN ŞENEL'E (İTÜ), İBRAHİM EMRE GÜNDOĞDU'YA (HİM) VE DAHA NİCE KİŞİYE, YAPTIĞIMIZ TARTIŞMALAR İÇİN TEŞEKKÜR EDERİM.

FOUCAULT, M., 2005. ÖZNE VE İKTİDAR, AYRINTI YAYINLARI, İSTANBUL.

TSING, A., 2004. FRICTION (SÜRTÜNME). PRINCETON, N.J.: PRINCETON UNIVERSITY PRESS.

TSING, A., MATHEWS, A., & BUBANDT, N. (2019). PATCHY ANTHROPOCENE: LANDSCAPE STRUCTURE, MULTISPECIES HISTORY, AND THE RETOOLING OF ANTHROPOLOGY (YAMALI ANTROPOSEN: PEYZAJ YAPISI, ÇOKTÜRLÜ TARİH VE ANTROPOLOJİNİN YENİDEN DÜZENLENMESİ): AN INTRODUCTION TO SUPPLEMENT 20. CURRENT ANTHROPOLOGY. 60(S20). S186-S197. DOI: 10.1086/703391